

Inhoudsopgave

	Voorwoord	3
	Overzichtskaart	6
	Algemene tips	10
	De mooiste wandelingen in Andalusië	11
	Inlichtingen en adressen	15
	Wandelen in Andalusië	17
	Spaans-Nederlandse woordenlijst voor bergwandelaars	25
	Costa de la Luz en kurkeikenstreek	
1	1.45 uur Kliffen boven de Atlantische Oceaan	26
2	4.45 uur Aan de Atlantische kust bij Tarifa	28
3	4.00 uur De Sierra de Luna, 831 m, in	30
4	3.45 uur De Sierra del Niño, 781 m, in	32
5	2.45 uur De Picacho, 883 m, op	34
6	4.00 uur De Sierra del Aljibe, 1091 m, over	36
	Het achterland van de westelijke en centrale Costa del Sol	
7	3.30 uur Door het zilversparrenbos van de Sierra del Pinar	40
8	3.15 uur De Torreón, 1648 m, op	42
9	2.45 uur De Garganta Verde in	44
10	2.30 uur Naar de Salto del Cabrero	46
11	3.30 uur De Sierra del Endrinal over	48
12	4.15 uur De Sierras de Libar en del Palo over	52
13	5.30 uur Van Ronda naar Benaoján	56
14	6.00 uur Van Parauta naar Júzcar	60
15	5.00 uur De Torrecilla, 1919 m, op	62
16	3.15 uur De Enamorados, 1775 m, op	64
17	5.30 uur Van de Sierra del Pinar de Sierra de las Nieves in	66
18	4.45 uur Van Marbella naar Istán	70
19	4.15 uur Boven de daken van Marbella	74
20	3.15 uur Van Antequera naar Villanueva de la Concepción	76
	Oostelijke Costa del Sol: Sierras de Tejada y Almjara	
21	6.45 uur La Maroma, 2068 m	78
22	5.30 uur Van Cómpeta de Sierra de Almjara in	82
23	8.30 uur De Lucero, 1779 m, op	86
24	5.30 uur De kloof van de Río Chillar in	88
25	6.45 uur De Alto del Cielo, 1508 m, op	92
26	7.45 uur De Almendrón, 1514 m, op	96
27	3.00 uur Naar de Río Verde	100

Sierra Nevada en Alpujarras

28	5.45 uur	De Vereda de la Estrella	102
29	7.00 uur	Naar de Laguna de la Mosca, 2890 m	106
30	2.45 uur	Door de Cahorros van Monachil	110
31	4.15 uur	De Trevenque, 2083 m, op	112
32	5.30 uur	Grote rondwandeling door de Poqueira-kloof	114
33	5.15 uur	Naar de Cortijo de las Tomas	118
34	4.45 uur	Van de Poqueira-hut de Mulhacén, 3479 m, op	120
35	6.45 uur	Stille paadjes onder de Veleta	122
36	3.45 uur	Door de Taha de Pitres	126
37	3.00 uur	De carihuelas van de Taha de Pitres	128
38	10.15 uur	Van Trevélez de Alcazaba, 3364 m, op	130
39	2.00 uur	Van Bérchules het dal van de Río Grande in	134
40	2.30 uur	Het dal waar de Río Andárax ontspringt in	136
41	6.30 uur	Van Ohanes de Peñón de la Polarda, 2253 m, op	140
42	7 dagen	Door de Alpujarra Alta op de GR7-E4	144

Sierra de Baza, Sierra de los Filabres en Sierra de Gábor

43	6.00 uur	De Santa Bárbara, 2269 m, op	150
44	4.15 uur	Van Bacares het dal van de Barrancón in	154
45	2.45 uur	Naar verlaten gehuchten aan de Calar Alto	156
46	7.15 uur	De Pecho Cuchillo, 1962 m, op	158

Cabo de Gata

47	3.45 uur	Van Agua Amarga naar Las Negras	162
48	1.45 uur	Van Las Negras naar de Playazo	166
49	4.30 uur	Grote rondwandeling om Rodalquilar	168
50	5.00 uur	San José – Ensenada de la Media Luna	172

Register	174
----------	-----

Symbolen

met trein/bus bereikbaar

horecagelegenheid onderweg

geschikt voor kinderen

plaats met horecagelegenheid

horecagelegenheid

schuilhut, schuilplaats

aangelegde parkeerplaats

spoorverbinding

top / pas, col

burcht, slot, ruïne / wachttoren

grot / brug

uitkijkplaats / picknickplaats

camping / waterval

badgelegenheid / bron

Algemene tips

Bij het gebruik van dit gidsje

De gedetailleerde beschrijvingen van de wandelingen worden voorafgegaan door een korte samenvatting van de belangrijkste informatie. De route is in de kleurige wandelkaartjes ingetekend. In het register staan alle genoemde wandeldoelen, plaatsen, begin- en steunpunten en alle etappedoelen vermeld. Overzichtskaarten informeren over de locatie van de afzonderlijke wandelingen.

Zwaarte

De meeste wandelingen volgen duidelijke, merendeels gemarkeerde paden en paadjes. Dit neemt echter niet weg dat veel wandelingen een goede conditie, tredzekerheid, richtingsgevoel en soms ook afwezigheid van hoogtevrees vereisen – niet alleen in de Sierra Nevada. Denk erom dat de omstandigheden bij ongunstig weer of daardoor ontstane ongunstige omstandigheden aanzienlijk zwaarder kunnen worden (voorzichtig bij barrancowandelingen na zware regenbuien, voorzichtig bij sterke wind op geëxponeerde bergkammen of steile hellingen, pas op dat u bij mist niet verdwaalt, etc.).

Om de diverse vereisten beter te kunnen inschatten zijn de nummers van de wandelingen in verschillende kleuren aangegeven:

Gemakkelijk Deze routes zijn merendeels voldoende breed, niet al te steil en ook bij slecht weer redelijk veilig begaanbaar. Ze zijn ook voor kinderen en ouderen zonder problemen te bewandelen.

Tamelijk moeilijk Deze paadjes en bergpaden zijn overwegend smal en kunnen over korte gedeelten al enigszins geëxponeerd zijn. Alleen tredzekere bergwandelaars moeten zich hieraan wagen. Korte passages kunnen hogere eisen aan het oriëntatievermogen stellen.

Moeilijk Deze bergpaden en muilezelpaden zijn vaak smal en steil. Hier en daar kunnen ze zeer geëxponeerd zijn. Bij traversen over losse stenen bestaat gevaar voor uitglijden, in sommige gevallen kunnen klimpartijen - voor een deel zelfs ongebaand - over steile puinhellingen nodig zijn. Bij enkele passages zal men ook zijn handen moeten gebruiken. Dat betekent dat alleen ervaren, fitte bergwandelaars (enkele wandelingen vereisen een behoorlijke portie conditie!), tredzeker en zonder hoogtevrees, zich aan deze routes moeten wagen, die bovendien een goed oriëntatievermogen vereisen.

De mooiste wandelingen in Andalusië

Van Barbate naar Caños de Meca

Langs de rand van het hoogste klif van de Costa de la Luz: gerieflijk wandelpad met een weids uitzicht over de Atlantische Oceaan (wandeling 1, 1.45 uur).

Picacho of Aljibe

Door feërieke bossen omhoog naar de toppen van het kurkeikengebied (wandeling 5, 2.45 uur of wandeling 6, 4.00 uur).

Zilversparrenbos van de Sierra de Grazalema

Het botanische hoogtepunt van het Zuidwest-Andalusische kalkgebergte – doorkruising op goede paden in de schaduw van de ‘Cumbres’ (wandeling 8, 3.15 uur).

Garganta Verde

Korte afdaling in de spectaculaire ‘groene kloof’ aan de rand van de Sierra de Grazalema (wandeling 9, 2.45 uur).

La Maroma

Landschappelijk heel mooie klim naar het ‘dak’ van de Axarquía (wandeling 21, 6.45 uur).

Río Chillar

Wandelen, maar dan anders: op het waterpad door een wilde canyon diep de Sierra de Al-mijara in (wandeling 24, 5.30 uur).

Vereda de la Estrella

Op een historische route door het dal waar de Genil ontspringt tot in het hart van de Sierra Nevada (wandeling 28, 5.45 uur).

Barranco del Poqueira

Sporen van de Moren bevinden zich op de zuidelijke helling van de Mulhacén: het wezen van de Alpujarra Alta op een royale rondwandeling (wandeling 32, 5.30 uur).

Siete Lagunas met Alcazaba

De langste klim: naar het afgelegen bergdal van de zeven kaarmeren, verder de oostelijke hoekpijler van het Sierra-Nevada-driegesternte op (wandeling 38, 10.15 uur).

San José – Ensenada de la Media Luna

Stranden, baaien en vulkanische kliffen in het merkwaardigste kustlandschap van Europa (wandeling 50, 5.00 uur).

Gevaren

De meeste wandelingen volgen duidelijke paden. Op ongebaand terrein, gemakkelijke klimpassages of bijzonder geëxponeerde gedeelten van de route wordt apart gewezen. Bij wisselvallig weer kunnen opkomende of zich plotseling vormende wolken bergwandelaars grote oriëntatieproblemen bezorgen. Door hevige regenval kunnen droge barrancobeddingen in korte tijd in onstuimige rivieren veranderen, verharde paden en paadjes gedeeltelijk worden weggespoeld of door aardverschuivingen onbegaanbaar worden. Informeer u vooraf over de actuele toestand van de paden, de loop daarvan kan ook binnen korte tijd veranderd zijn. Vooral voor de Sierra Nevada dient u er rekening mee te houden dat bij sneeuw de moeilijkheid van sommige wandelingen aanzienlijk kan toenemen – tot op het punt dat ze de vaardigheden van een ervaren bergbeklimmer vereisen.

Beste tijd van het jaar

Het mooiste en aangenaamste jaargetijde voor de meeste wandelingen in Andalusië is het voorjaar, als op de hellingen en in dalen alles in bloei staat. Aan de zuid-

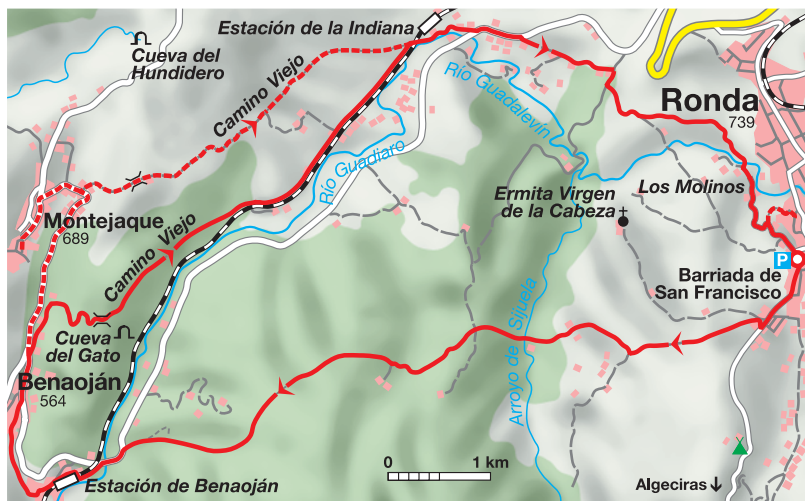
13 Van Ronda naar Benaoján

5.30 uur

Van de stad boven de 'Tajo' naar de rand van de Sierra de Grazalema

De Barriada de San Francisco, naast de binnenstad gelegen, is de traditionele landarbeiders- en keuterboertjeswijk van de stad Ronda.

Beginpunt: Ronda (739 m), Barriada de San Francisco aan de Plaza Ruedo Alameda.

Hoogteverschil: al met al ca. 450 m (diverse korte klimmen en afdalingen).

Zwaarte: lange, merendeels gemakkelijke wandeling op goede paden en paadjes (verschillende aanduiding).

Eten en drinken: bars en restaurants in Benaoján of Montejaque.

Variant: van Benaoján terugkeer met de trein mogelijk (lijn Algeciras-Ronda, www.renfe.es). Terugweg via Montejaque. Het nadeel: van Benaoján tot aan Montejaque

moet men langs de rand van de weg wandelen. – Het mooie: de 'Camino Viejo de Ronda a Montejaque', die door de GR7-E4 wordt gebruikt, steekt bij de Ermita de la Virgen de la Escarigüela het Algarrobo-Mures-massief over en biedt de beste panoramische uitzichten over Ronda en omgeving. – Deze route komt bij de spoorwegovergang kort voor het station La Indiana samen met de 'Camino Viejo de Ronda a Benaoján' (totale duur ca. ½ uur langer).

Tip: het verkeersbureau van Ronda heeft een boekje met 10 wandelingen rondom

Ronda (Spaans/Engels) uitgegeven (routebeschrijvingen op internet: www.turismoderonda.es, tel. +34/952/187119). De beschreven wandeling combineert enkele van deze voorstellen. In de directe omgeving van Ronda verdient verder een bezoek aan de Mozarabische grotkerk Virgen de la Cabeza (9e/10e eeuw, vgl. routebeschrijving) aanbeveling; op paden en

paadjes kunt u om de uitspringende rots waarop de kerk zich bevindt, heen wandelen. De in de tekst vermelde wandeling naar de kloof bij de Arroyo de Sijuela (Tajo del Abanico) kan ook op de camping 'El Sur' worden aangevangen of hier worden uitgebreid (inlichtingen op de camping).

Volg de hoofdstraat richting Algeciras/camping en sla in de nieuwbouwwijk bij de uitgang van het stadje de tweede zijstraat naar rechts in (10 min.). Hier neemt u het linker van de twee landweggetjes die daar beginnen (wegwijzer, rechtsaf leidt naar de Mozarabische grotkerk Virgen de la Cabeza). Het leidt aanvankelijk op gelijke hoogte blijvend door olijfboomgaarden en daalt weldra naar de Arroyo de Sijuela af. Aan het eind van het steilere gedeelte, waarop de piste met beton bestraat is, gaat u op een splitsing rechts (ruim ½ uur, recht-door/linksaf gaat naar de Tajo del Abanico, een kleine kloof bij de Arroyo Sijuela). Ca. 200 m na de splitsing passeert u de oprit naar de voorname finca 'El Aguila Real', een kwartiertje later steekt de rijweg de **Arroyo de Sijuela** over. Na een korte, steile klim tussendoor naar een col volgt een vlak stuk tussen graan-

Gezicht op Benaoján aan de zuidelijke rand van de Sierra de Grazalema.

Klim de Sierra Blanca in

Het bergdal van Juanar met zijn door de kammen van de Sierra Blanca omraamde olijfbos is een van de populairste excursiedoelen in het achterland van de mondaine Costa-del-Sol-badplaats Marbella. De toegang te voet leidt door het mooie Puerto-Rico-dal – na de klim van de zeekant daalt u naar de westelijke voet van het gebergte af.

Beginpunt: Marbella, urbanización finca Montúa/Casas de las Minas bij de uitgang van het Puerto-Rico-dal. Te bereiken met de auto: bij de uitgang van Marbella richting Ojén (A-355) ter hoogte van de begraafplaats links afslaan. Parkeergelegenheid bij het vroegere restaurant 'Cascada' of 500 m verder naar boven aan het eind van het gasfalteerde weggetje. Terugrit vanaf Istán met de bus (ma.-vr: 9.15, 16.00 en 19.45 uur, actuele dienstregeling op www.istan.es of tel. +34/952/773731).

Hoogteverschil: ca. 900 m.

Zwaarte: oversteek met klim op goede paadjes (PR-A 169), afdaling door een baranco met tamelijk korte steile treden (PR-A 167, tredzekerheid, steun zoeken met de handen is nodig).

Eten en drinken: geen gelegenheden, zie wandeling 19 (bars en restaurants in Istán).

Tip: wandelkaart Sierra Blanca in Istán verkrijgbaar. Meer routes: www.istan.es.

Te combineren met: PR-A 140 Istán–Marbella.

Wie wandelt, beleeft meer: landschap in de Sierra Blanca.

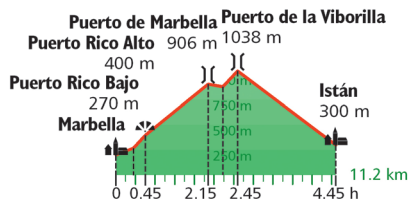

Het landweggetje eindigt naast de ingang van een tamelijk groot privéterrein. U volgt het pad dat hier begint dalopwaarts; het loopt rechts van een beek te midden van weelderige begroeiing. Na een kleine 10 min. passeert u een bron (rechts aan het pad), niet veel later splitst het pad zich bij de finca Puerto Rico Bajo: u neemt het rechter pad, dat zich nu meteen vernauwt tot een paadje (linksaf gaat naar de cortijo). Dit leidt door metershoog struikgewas omhoog naar de voet van een rossig-gele rotsbarrière met talrijke holten en grotten, die de weg door het midden van het dal verspert.

Bij de klim langs de rand van de rotswand kijkt u links op Puerto Rico Bajo neer, waar zich tussen boomgaarden met citrusvruchten een tamelijk grote boerderij bevindt (ook mooi uitzicht op Marbella).

Boven de rotsen – u gaat er rechts omheen, waarbij het paadje langs een waterleiding leidt – bereikt u vlak terrein. De kleine cortijo van de finca Puerto Rico Alto (¾ uur) is vervallen en door planten overwoekerd, terwijl de bijbehorende grond nog bebouwd wordt (omheind terrein met citrusbomen en vijgcactussen). Vervolgens gaat het paadje weldra weer voortdurend omhoog; het blijft verder rechts van de beek, op één plaats daalt

het daarnaar af (nieuwere variant hieromheen rechtsaf). Hoewel het nu vaak bijna geheel overwoekerd is, kunt u het niet missen (meer dan eens steenmannetjes). Pas in het bovenste gedeelte van het dal – de bodem is nu zanderig en het terrein bezaaid met kalkrotsen

Steile paden boven de Trevélez-kloof

Steil winden zich de 'carihuelas' boven de Trevélez-kloof de noordelijke helling van de Sierra Mecina op – om zo te zeggen de 'spectaculaire' variant van de middeleeuwse paden tussen dorpen. Ze leiden naar de mooiste plaatsen van de kloof en bieden panoramische uitzichten op de dorpen van de taha.

Beginpunt: centrum van Busquístar (1156 m). Te bereiken vgl. wandeling 32/36.

Hoogteverschil: al met al ca. 400 m (iets meer bij terugweg via Atalbéitar).

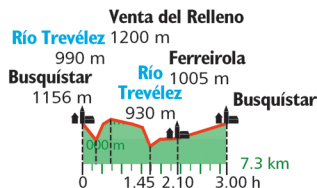
Zwaarte: rondwandeling op goede, in het geval van de 'carihuelas' steile paadjes.

Eten en drinken: voor een deel bars in de bezochte plaatsen.

Variant: terugwandeling Ferreirola–Busquístar via Atalbéitar: bij de uitgang van het dorp bij de wasplaats het linker paadje inslaan; het leidt naast een *acequia* tussen terrasvelden omhoog naar Atalbéitar (20 min.). Verdere terugweg naar Busquístar vgl. wandeling 36.

Evenals bij wandeling 36 start u bij de **parkeerplaats** in de nabijheid van de kerk, maar slaat ditmaal na het plein linksaf en wandelt via steile dorpsstraatjes omlaag naar de benedenrand van het dorp. Houd daar links aan en volg een gerieflijk paadje, dat tussen bergterrassen en voorbij enkele populieren omlaag naar de **Río Trevélez** leidt, die hier een diepe kloof gevormd heeft (20 min., laatste stuk op enkele scherpe bochten, geel-witte en rood-witte routemarkering). Aan de andere kant van de rivier (brug en vervallen molen) gaat u via de met stenen verharde carihuela in scherpe bochten op de met rotsen bezaaide helling omhoog. Hoe hoger u komt, des te meer opent zich de bovenloop van het Trevélez-dal – aan de voet van de Sierra Mecina buigt de rivier in een hoek van 90° naar het westen. Rechts op de helling van de kloof bevinden zich de Minas del Conjuero, waarin vroeger ijzererts werd gedolven. Het terrein helt af en ten slotte komt het paadje bij de vroegere Ven-

ta del Relleno uit op de A-4130 tussen Trevélez en Torvizcón. Deze volgt u naar rechts richting Almegíjar-Torvizcón tot aan de Cortijos de Panjuila kort na een markante bocht naar links (¼ uur) – op de toegangsweg tot ter hoogte van de gebouwen, waar u rechtsaf een paadje inslaat (geel-witte routemarkering), dat u weer naar de bovenrand van de steile helling boven het Trevélez-dal omlaag leidt.

Het begin van de eigenlijke carihuela wordt ingeleid door een kleine bocht naar rechts aan de rand van de steile helling. Hierop daalt u nu in talrijke scherpe bochten opnieuw af tot aan de bodem van de kloof; u bereikt die bij de restanten van nog een Arabische molen. Een **natuurlijke rotsbrug** leidt hier de rivier over, die op deze plaats een kleine bergengte heeft gecreëerd. Aan de overkant van de natuurlijke brug gaat het op een matig stijgend, gemarkeerd paadje naar links verder richting Ferreirola (hier ook directe klim naar het pad tussen de dorpen Busquístar en Ferreirola mogelijk, vgl. de aanwijzing bij wandeling 36 over de 1e aftakking bij de uitstekende rotspunt. Na 10 min. komt het uit

op het pad van Busquístar naar Ferreirola. Voordat u hierop naar het beginpunt terugwandelt, kunt u echter nog een uitstapje naar het idyllisch gelegen dorpje **Ferreirola** maken, een van de oorspronkelijkste dorpen van de taha. Twee zijdalletjes met weelderige begroeiing en door ijzeroxide roodbruin gekleurde beken steekt u over voordat u bij de goed bewaard gebleven oude wasplaats het dorp bereikt.

Terugweg naar **Busquístar** zoals het eerste gedeelte van wandeling 36 (in omgekeerde richting).

Brug en vervallen molen aan de Rio Trevélez beneden Busquístar.